

Onko huumeeton huominen realistinen tavoite?

Huumeeton Huominen -seminaari

Scandic Continental -hotelli

Helsinki 4.4.2007 klo 12-14

Tutkimusprofessori Matti Rimpelä

Stakes

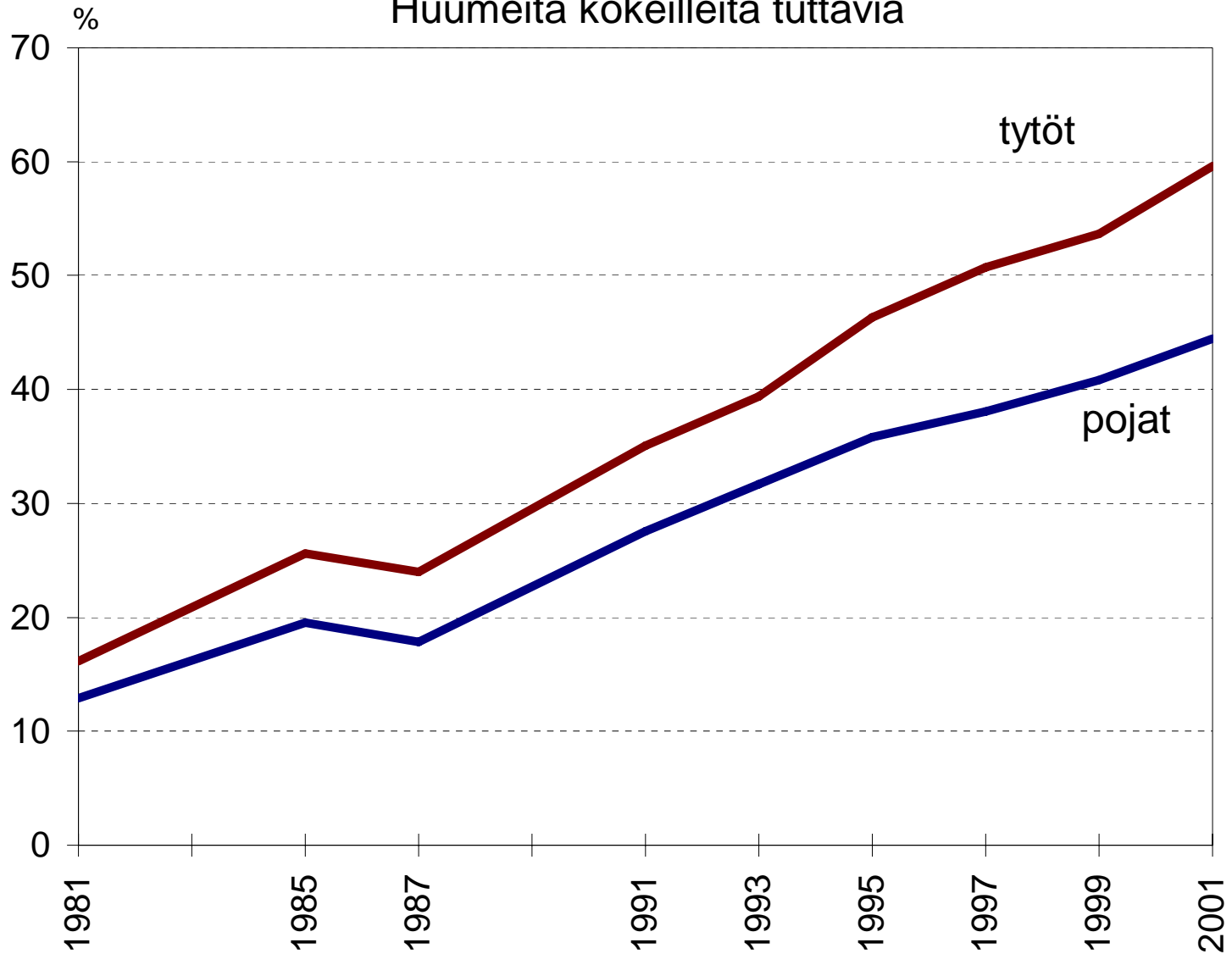
Esitykseni teemoja

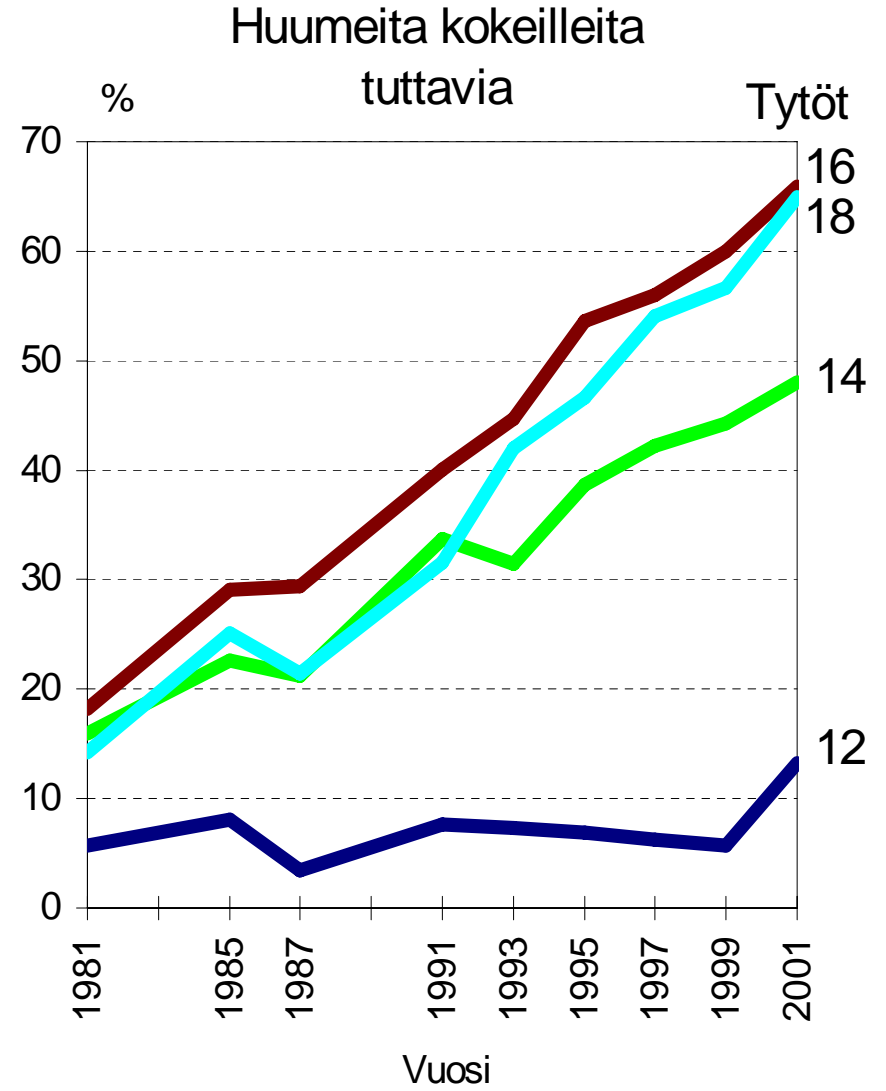
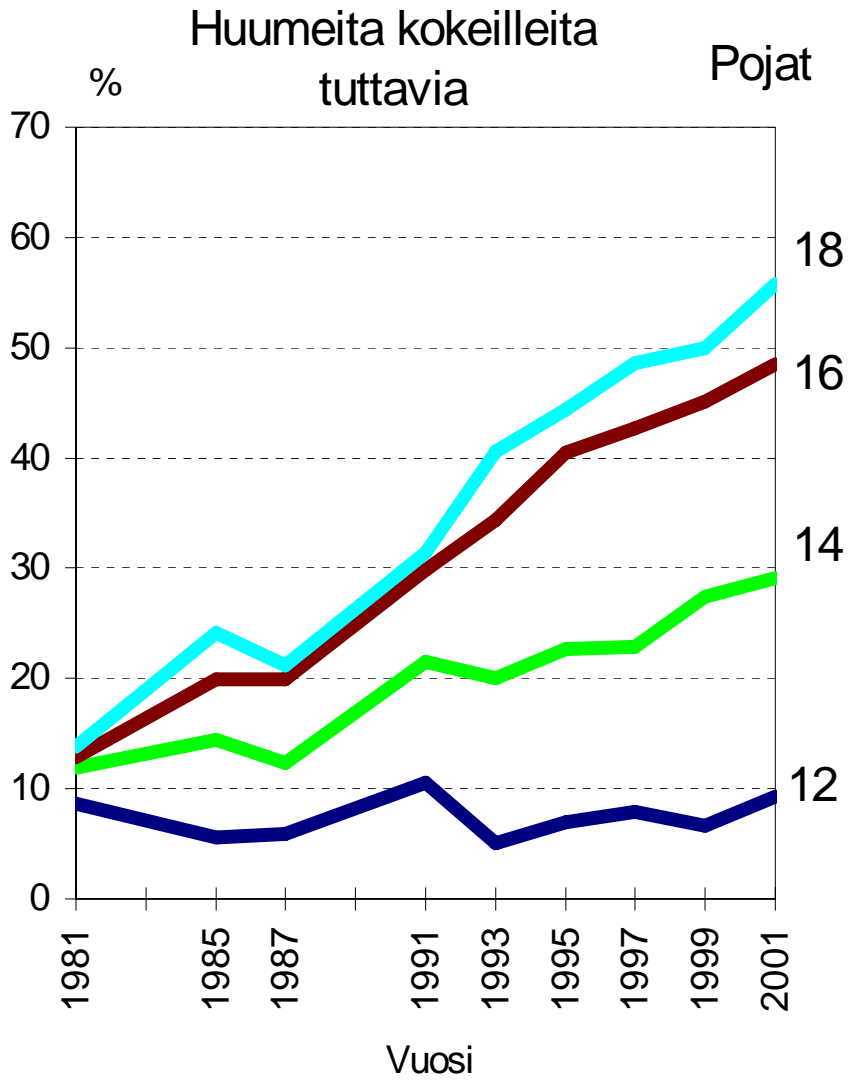
- Huumekekeilujen ja käytön kehityksestä
- Huumekäytöstä johtuvien haittojen trendejä
- Hyvinvointioppimisesta

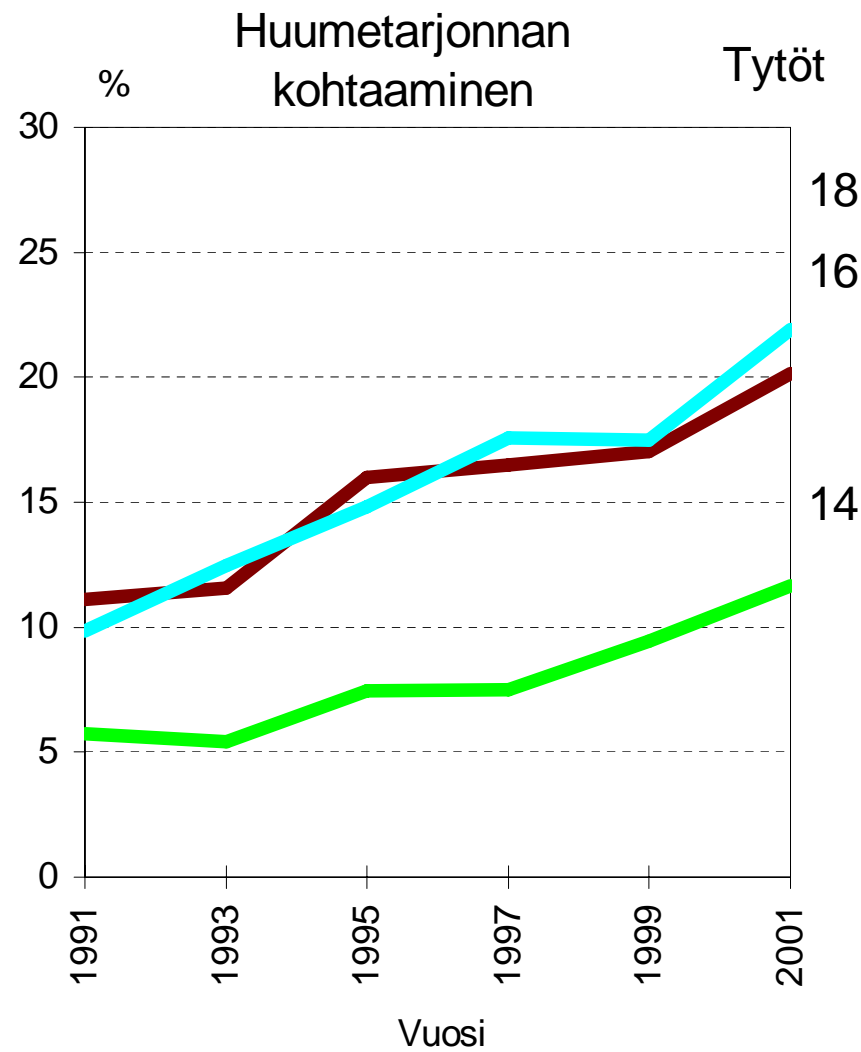
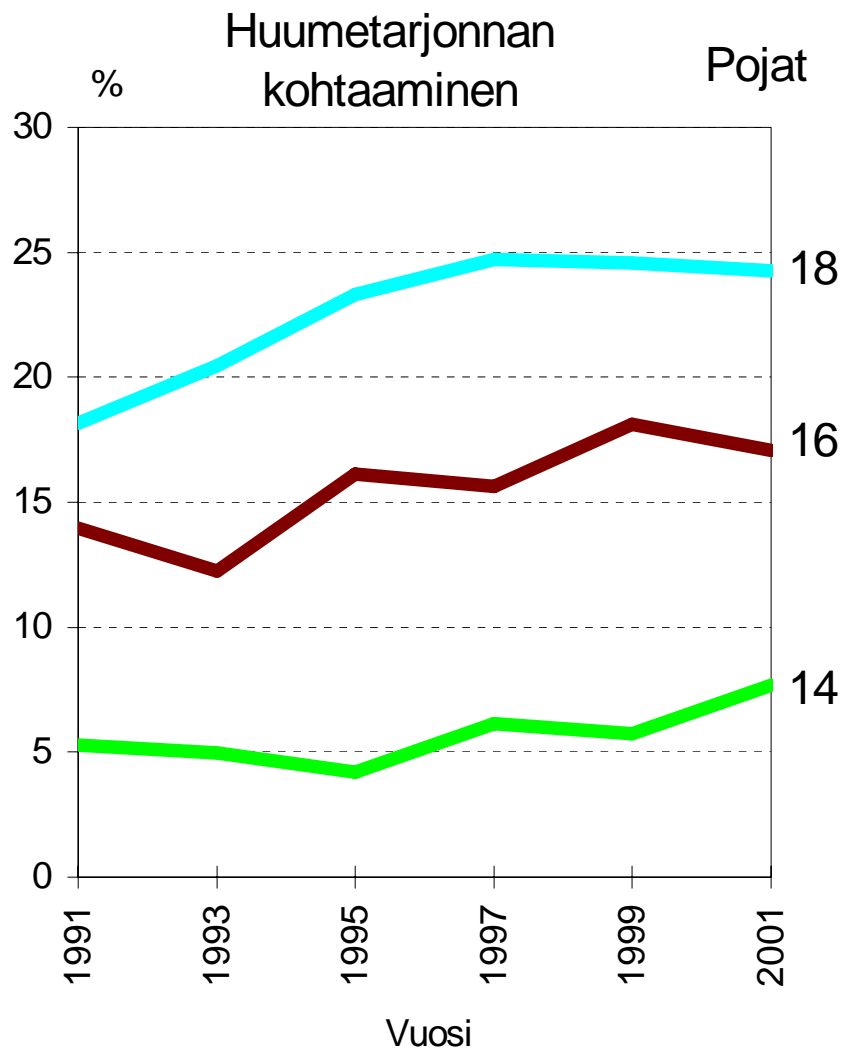
"Sosiaalinen altistuminen"

- **Nuorten terveystapatutkimus (NTTT)**
 - Tampereen yliopiston terveystieteen laitos
 - Postikysely koko maassa 12 - 18 -vuotiaille
 - Joka toinen vuosi
 - Huumeista tietoja 1981 ->
- **Sosiaalinen altistuminen**
 - Tuntee henkilöitä, jotka kokeilleet huumeita
 - On tarjottu joskus huumeita
 - tutut vs. tuntemattomat

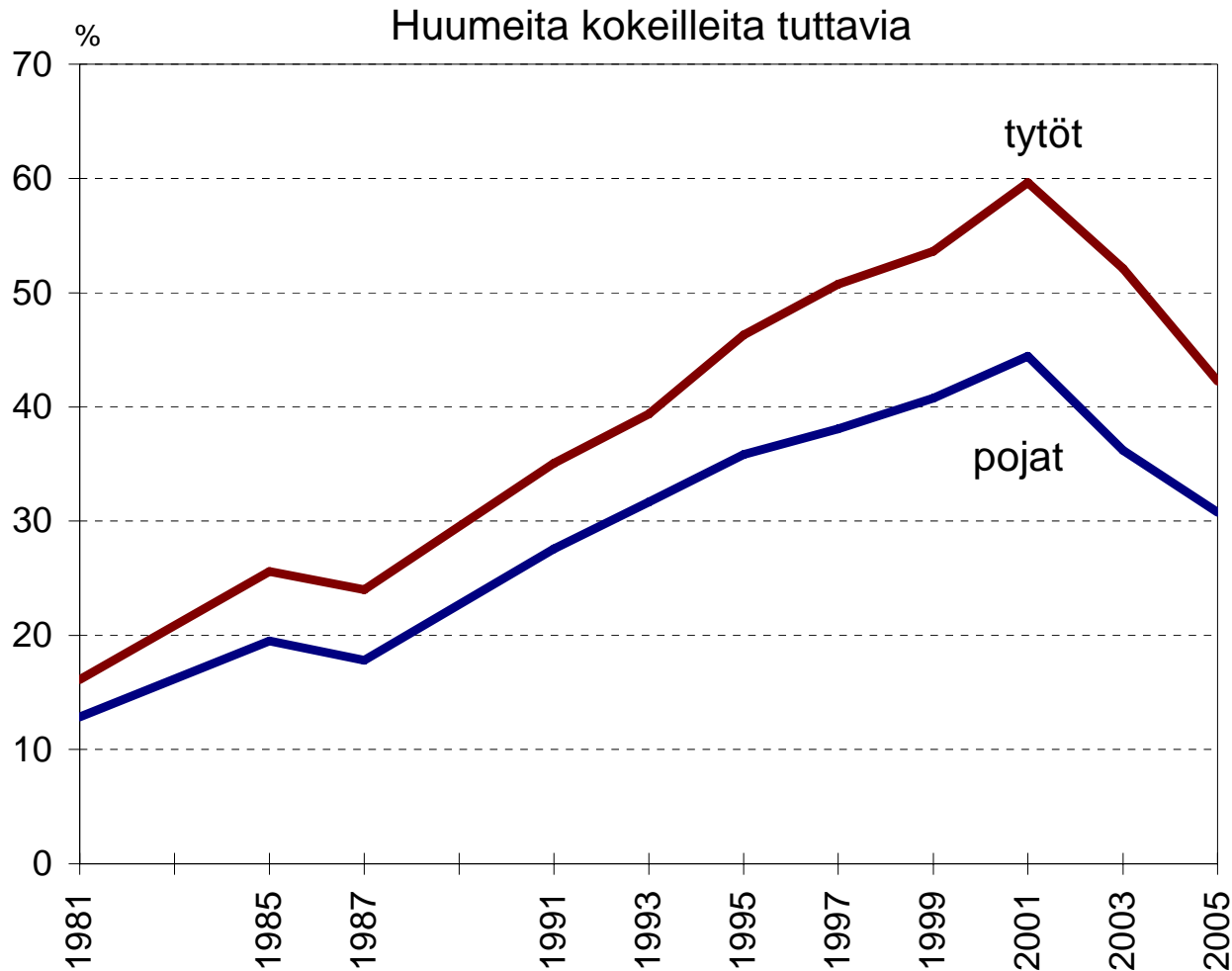
Huumeita kokeilleita tuttavina

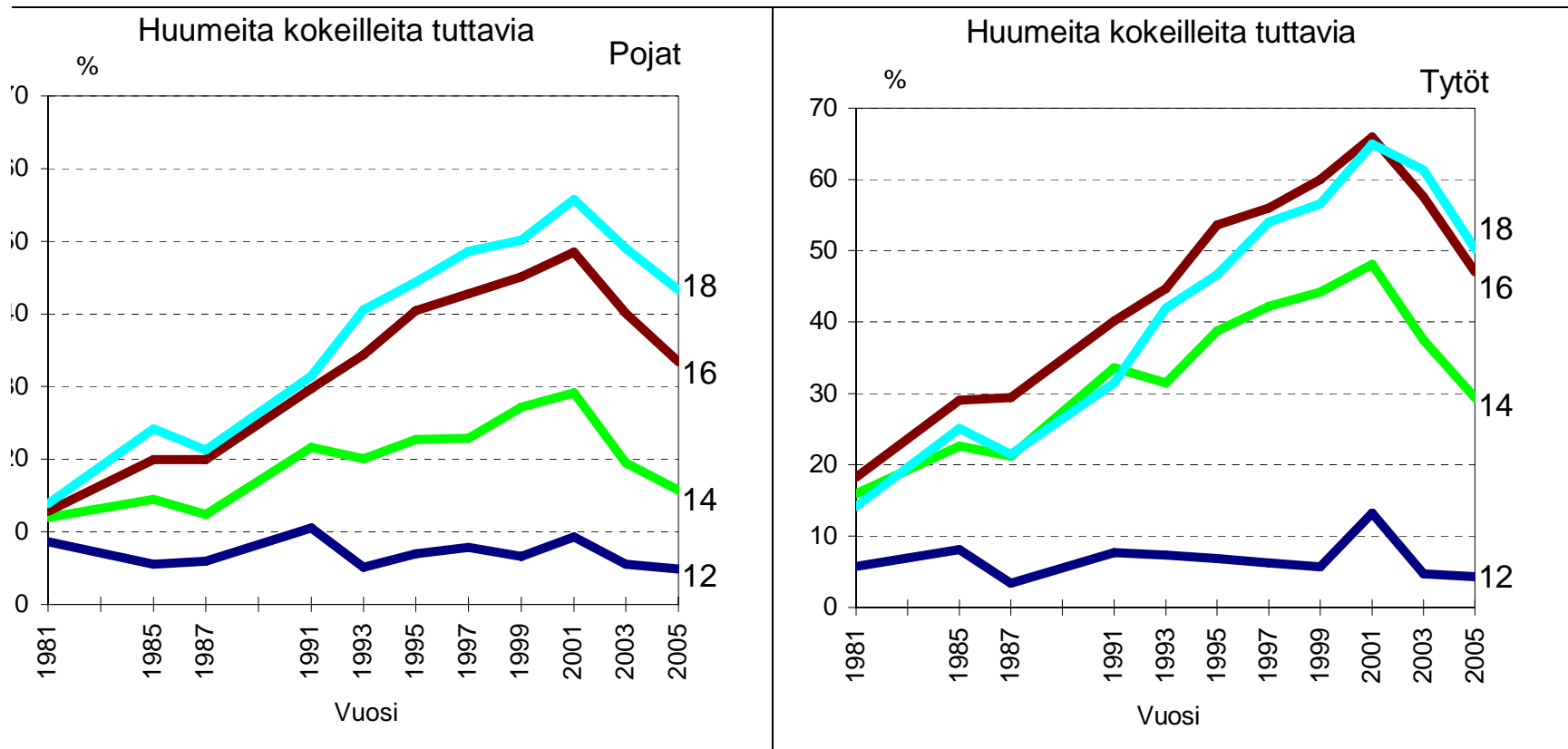

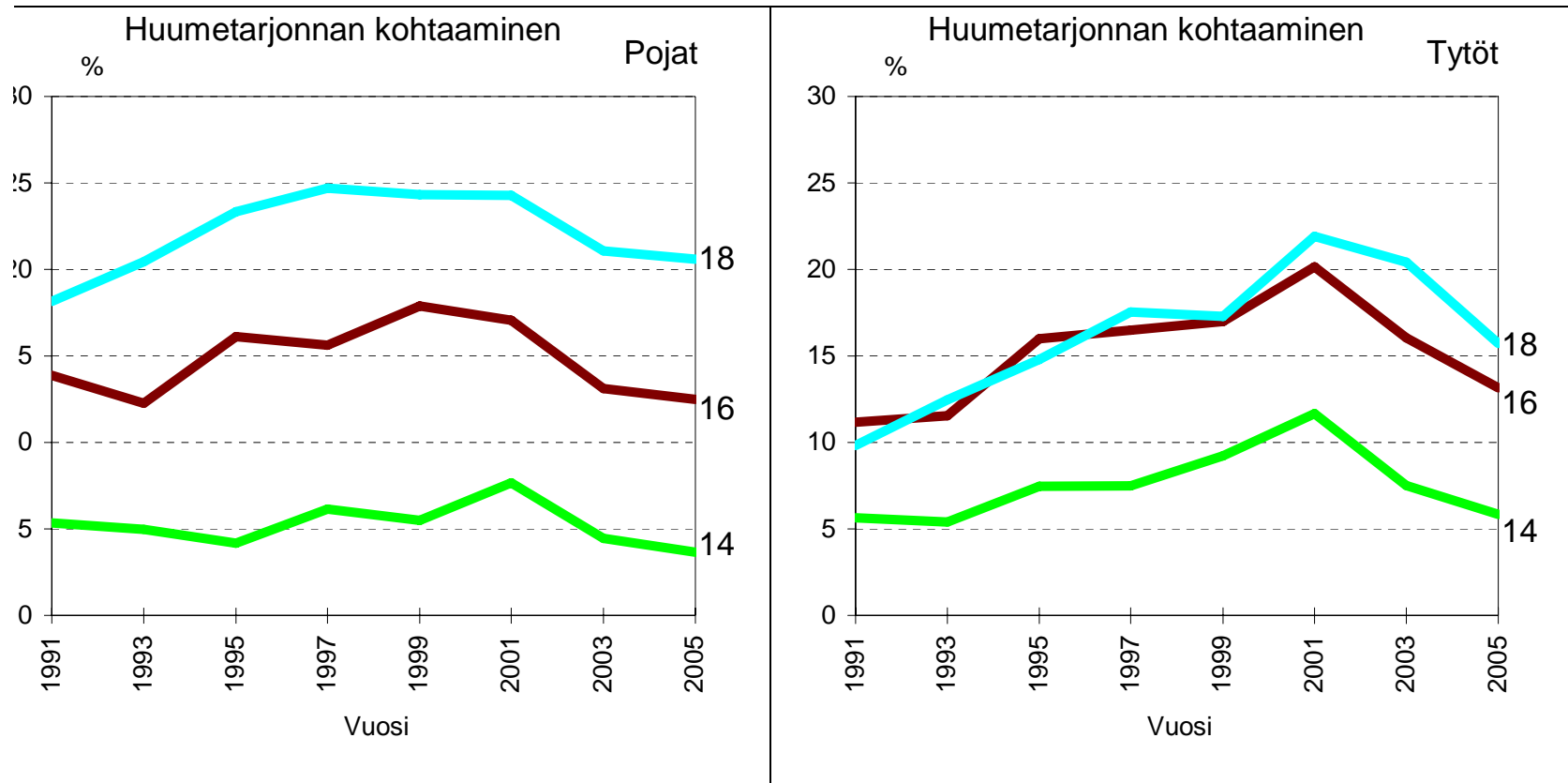
Mitä vuoden 2001 jälkeen?

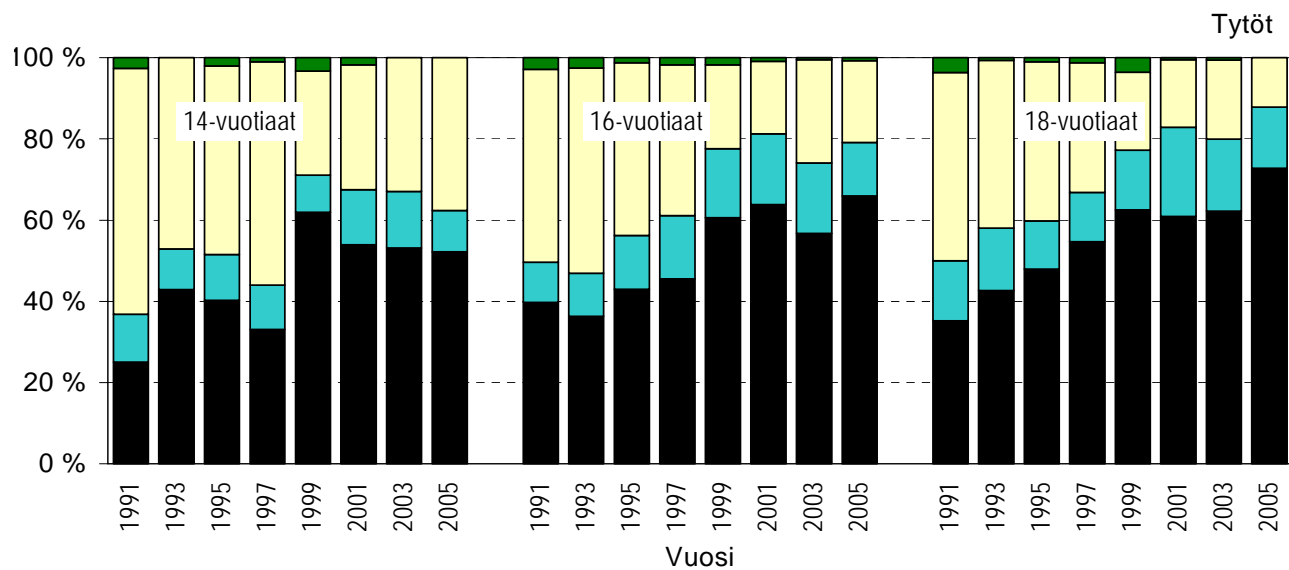
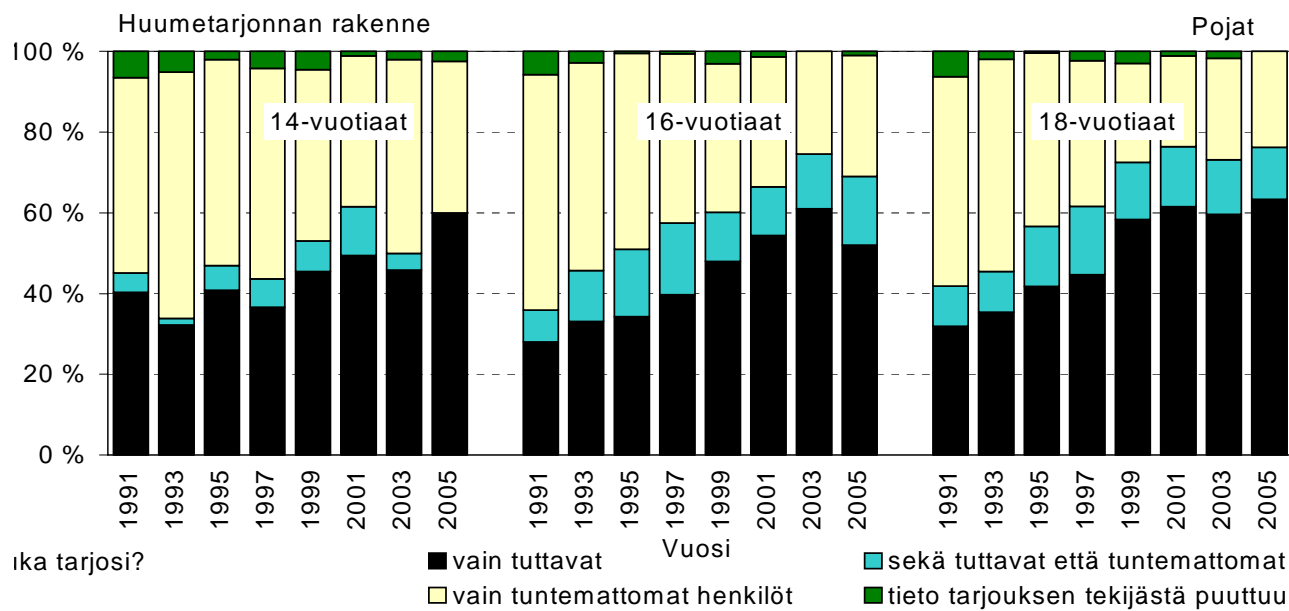
Kuvio 16. Vähintään yhden huumeita kokeilleen tuttavan tietävien 14–18-vuotiaiden ikävakioidut osuudet (%) sukupuolen mukaan vuosina 1981–2005. Nuorten terveystapatutkimus 2005.

Kuvio 17. Vähintään yhden huumeita kokeilleen tuttavien tietävien 12–18 -vuotiaiden osuudet (%) iän sukupuolen mukaan vuosina 1981–2005. Nuorten terveystapatutkimus 2005.

Kuvio 18. Niiden 14–18-vuotiaiden osuudet (%), joille oli tarjottu huumaavia aineita vuosina 1991–2005, iän ja sukupuolen mukaan. Nuorten terveystapatutkimus 2005.

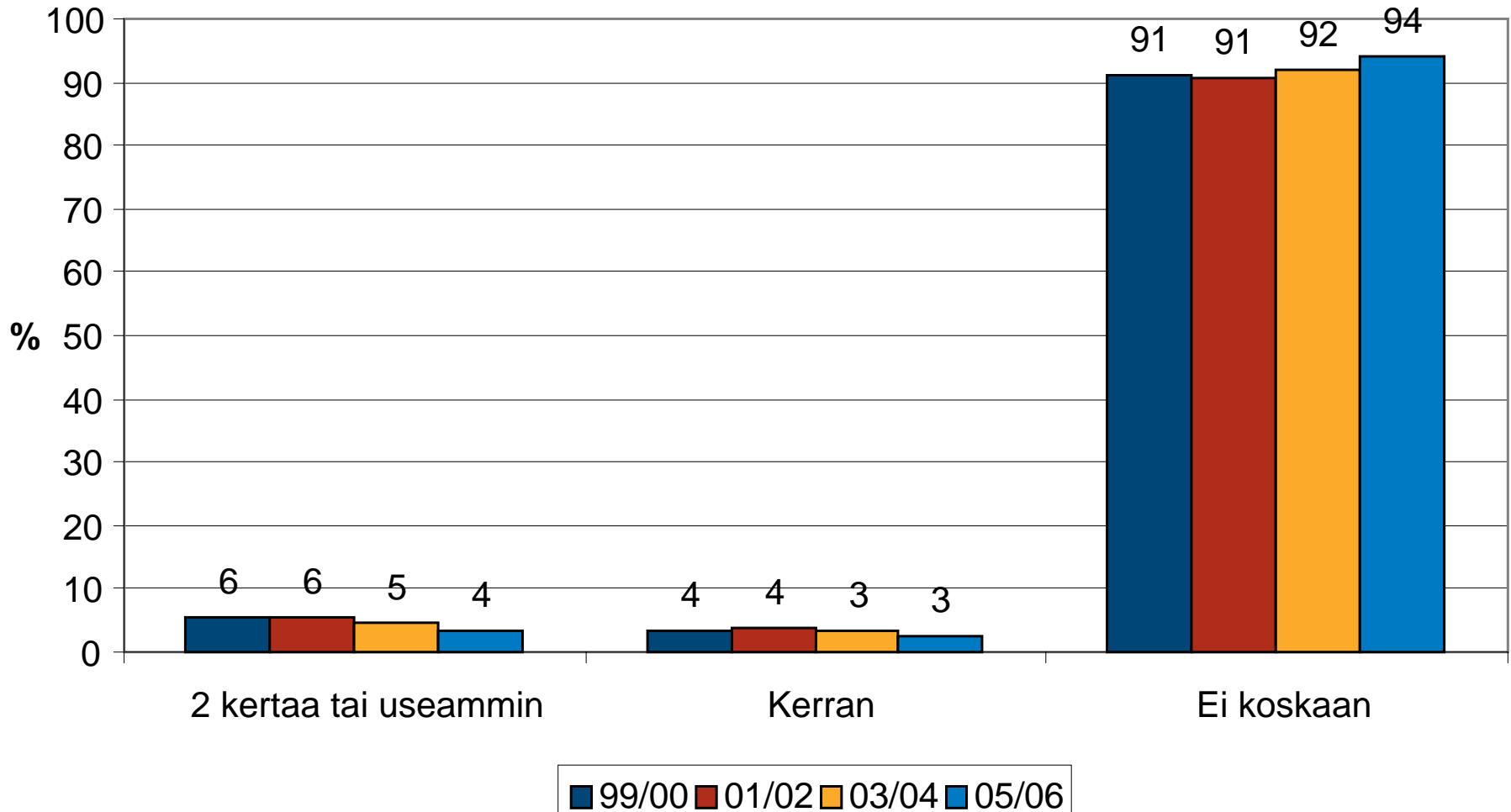

Kuvio 19. Viimeksi kuluneen vuoden aikana huumetarjontaa kohdanneiden 14–18-vuotiaiden jakauma (%) huumetarjouksen tekijän mukaan vuosina 1991–2005 ikä- ja sukupuoliryhmittäin.
Nuorten

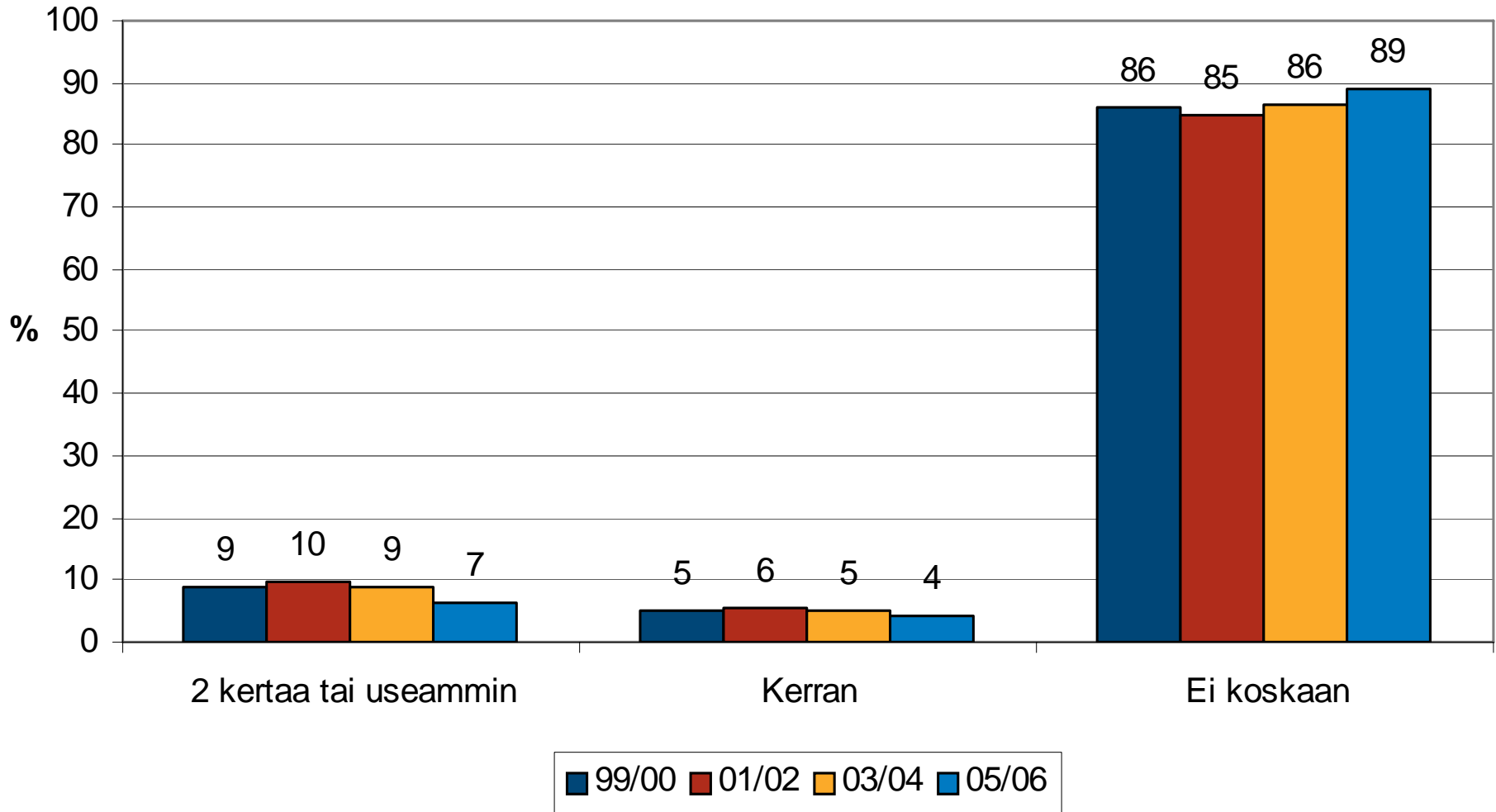
Huumekokeilut

- Kouluterveyskysely (Stakes)
 - Luokkakysely joka toinen vuosi 1996->
 - Peruskoulut 8-9. (14-16 v.); lukiot 1-2. (16-18 v.)
- Tuloksia laittomien huumeiden kokeilusta 1999 -> 2006
 - Tietoja myös muista huumaavista aineista

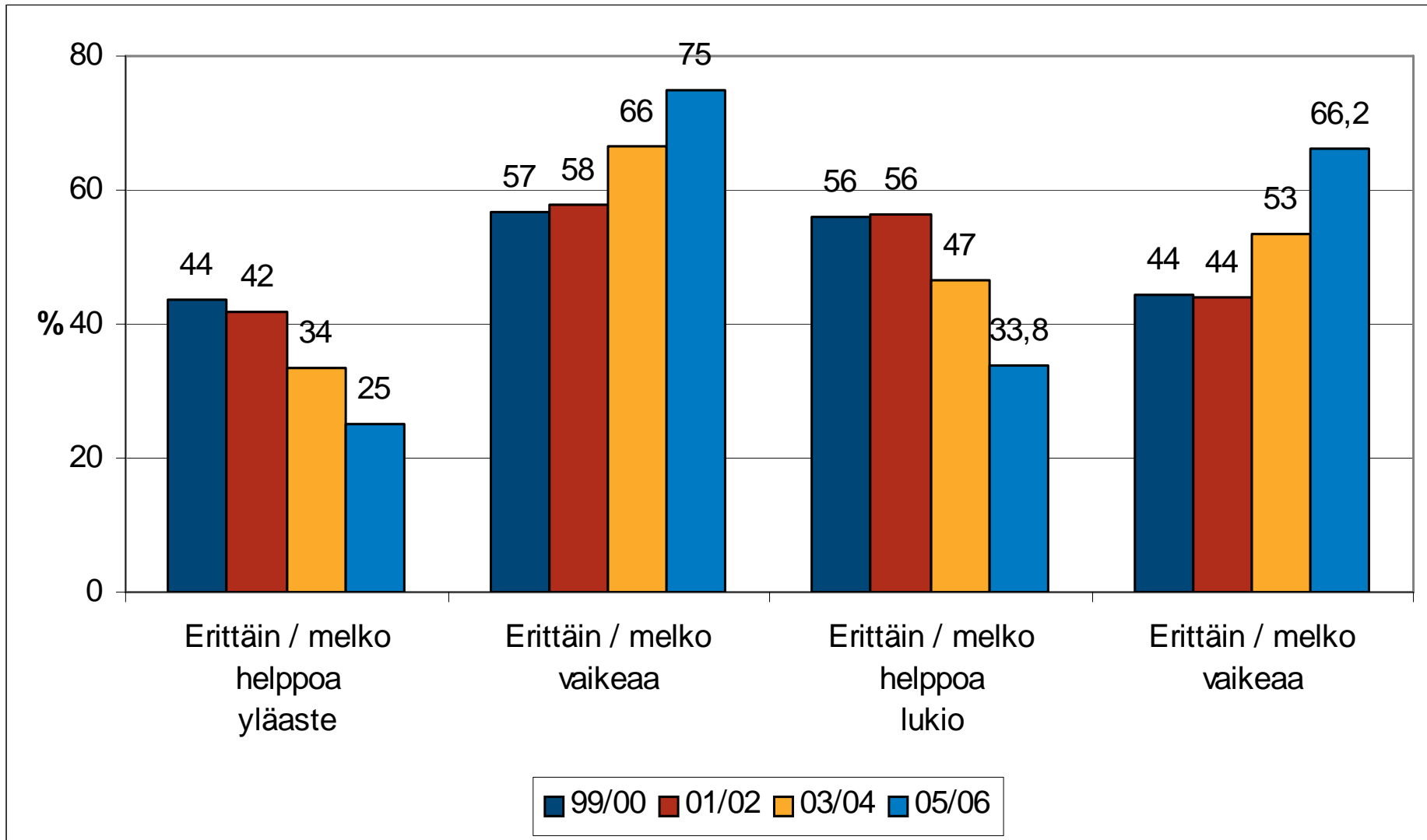
Laittomien huumeiden kokeilut, Peruskoulun 8. ja 9. luokat, %.

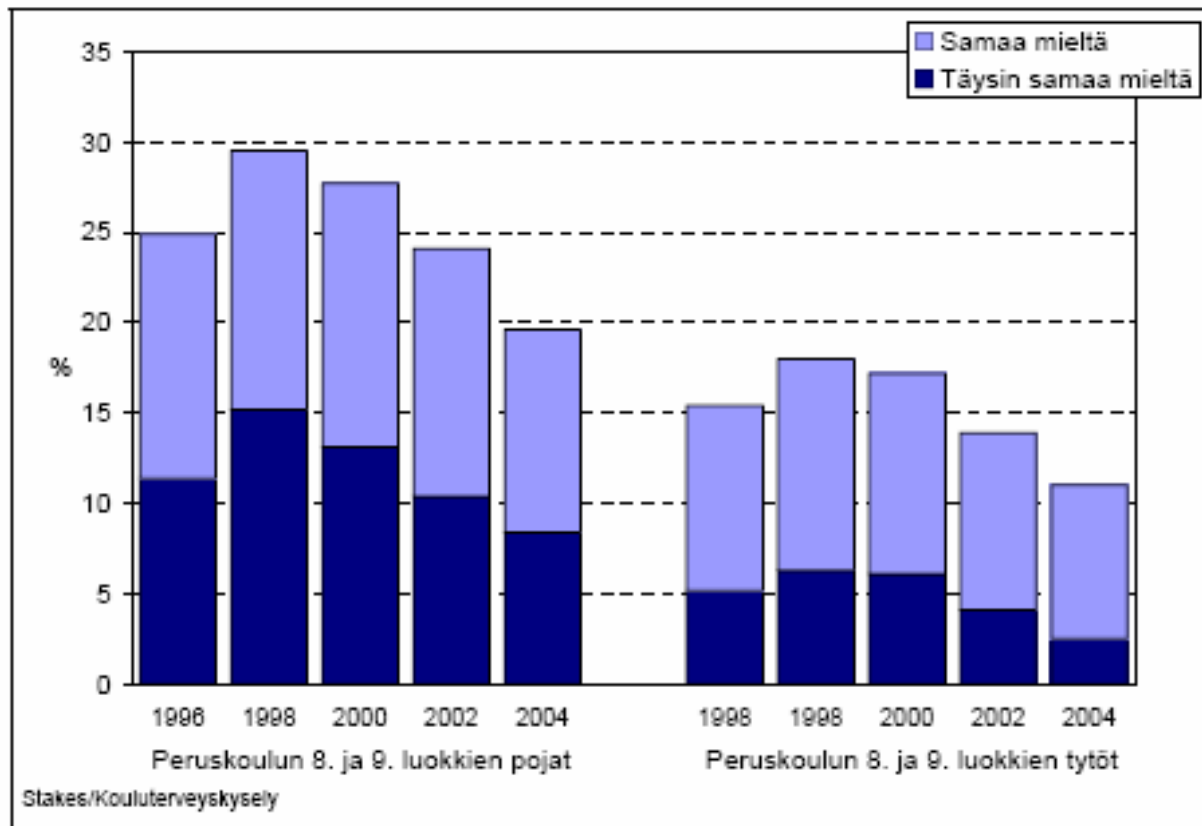
Laittomien huumeiden kokeilut, Lukion 1. ja 2. vuosikurssi, %.

Miten helppoa ikäistesi on hankkia huumeita (esim. hasista) omalla paikkakunnallasi?

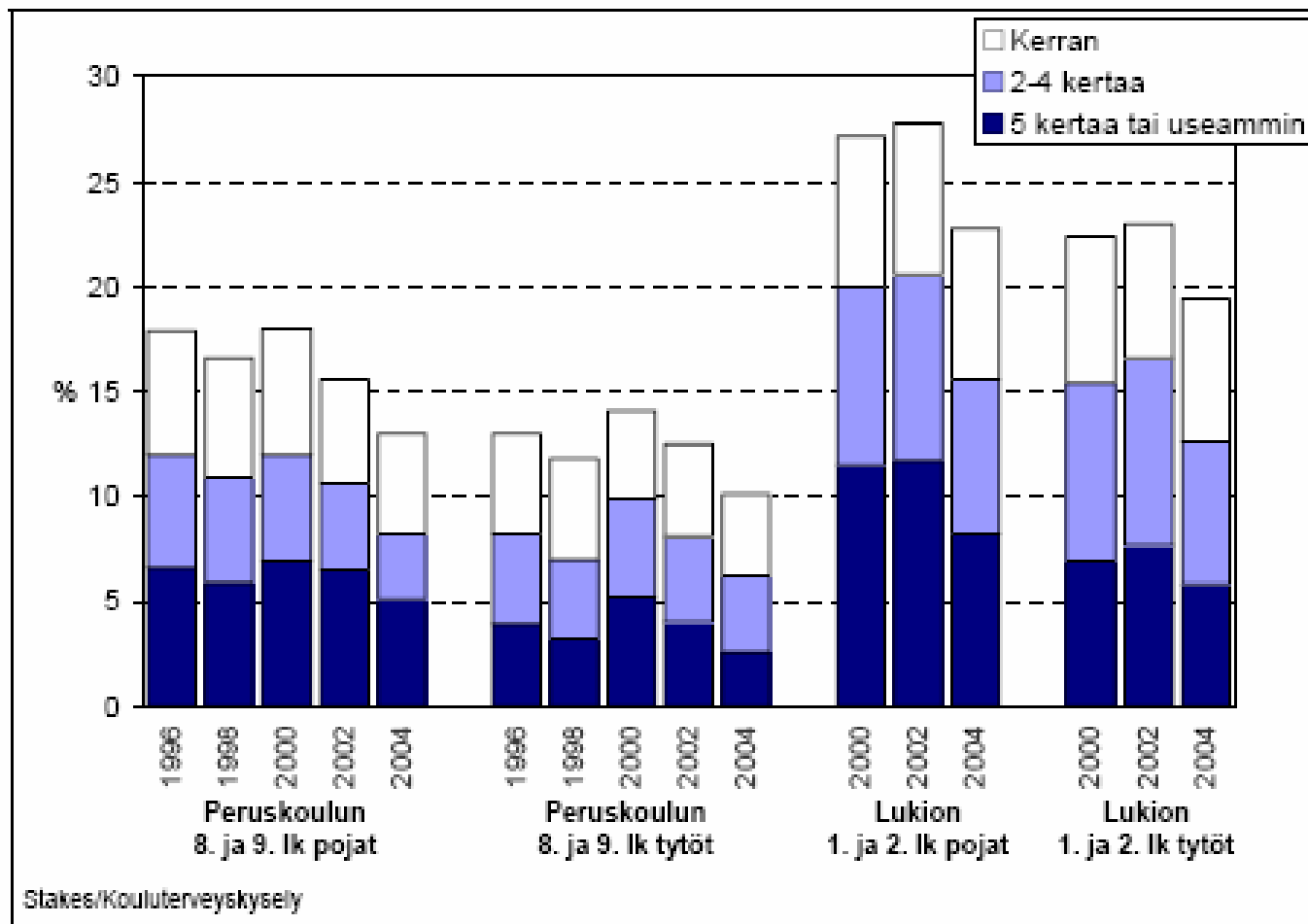

Pääkaupunkiseudun erillisraportti 2004

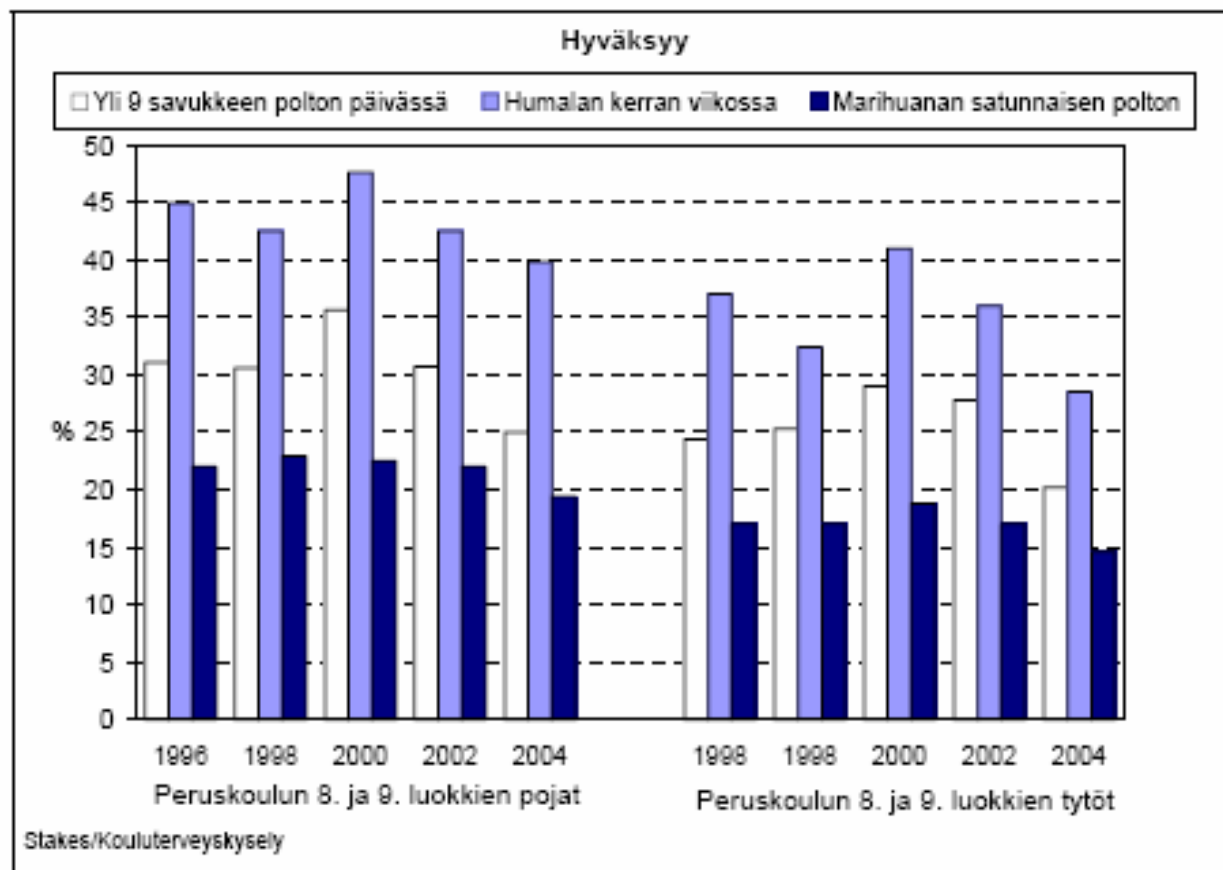
Kuvio 5. Samaa mieltä väittämästä "Marihuanan ja hasiksen kokeileminen ei ole sen vaarallisempaa kuin muutaman olutpullon juominen" olevien luokka-aste-vakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.

Pääkaupunkiseudun erillisraportti 2004

Kuvio 15. Hasista tai marihuanaa kokeilleiden luokka-astevakioidut prosentiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 sukupuolen mukaan.

Pääkaupunkiseudun erillisraportti 2004

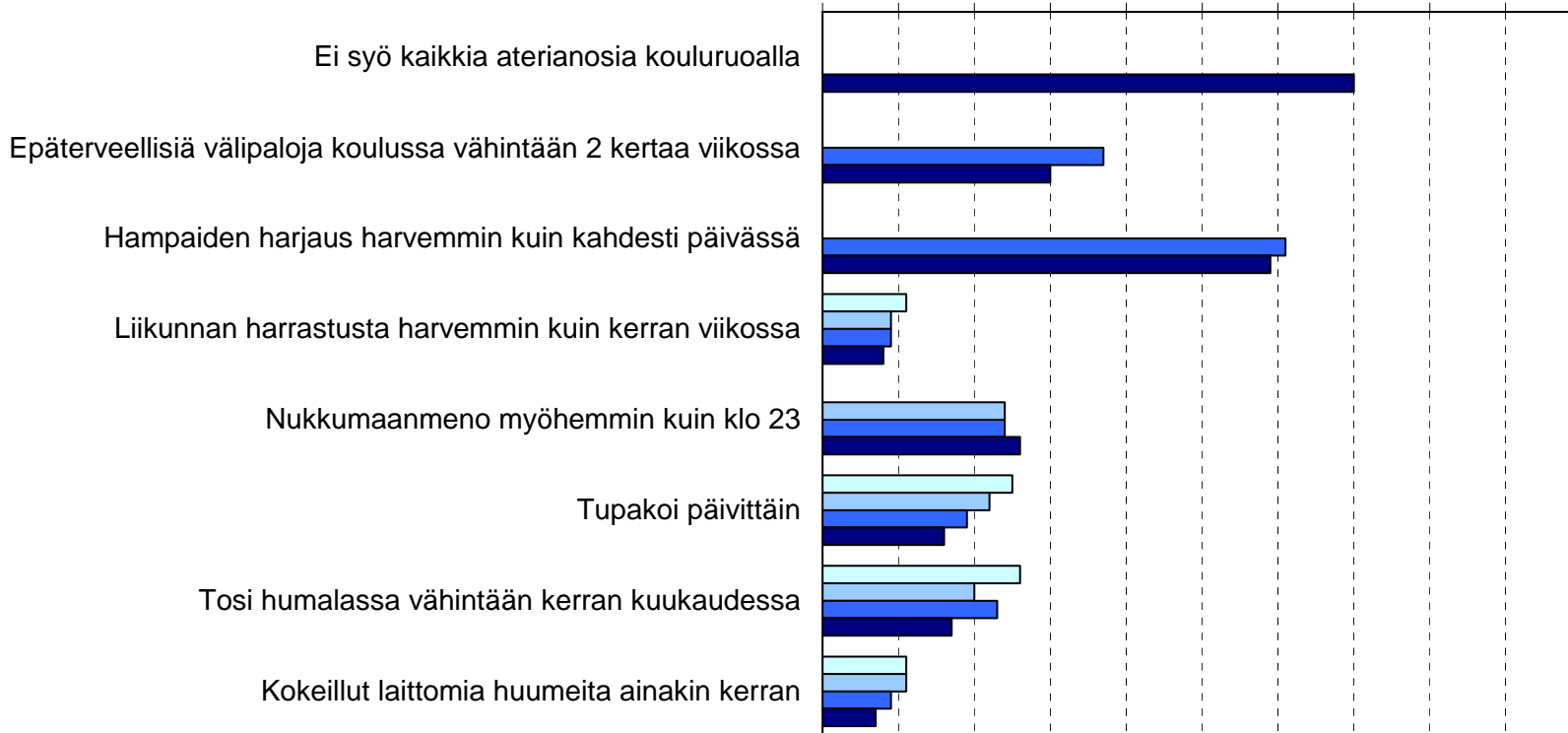
Kuvio 4. Runsaan tupakoinnin, viikoittaisen humalajuomisen ja marihuanan satunnaisen käytön hyväksyvien luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.

TERVEYSTOTTUMUKSET

Vakioidut prosenttiosuudet

Etelä-Suomen, Itä-Suomen ja Lapin läänit

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 %

2000 (n=49837) 2002 (n=53524) 2004 (n=56328) 2006 (n=58657)

Peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilaat

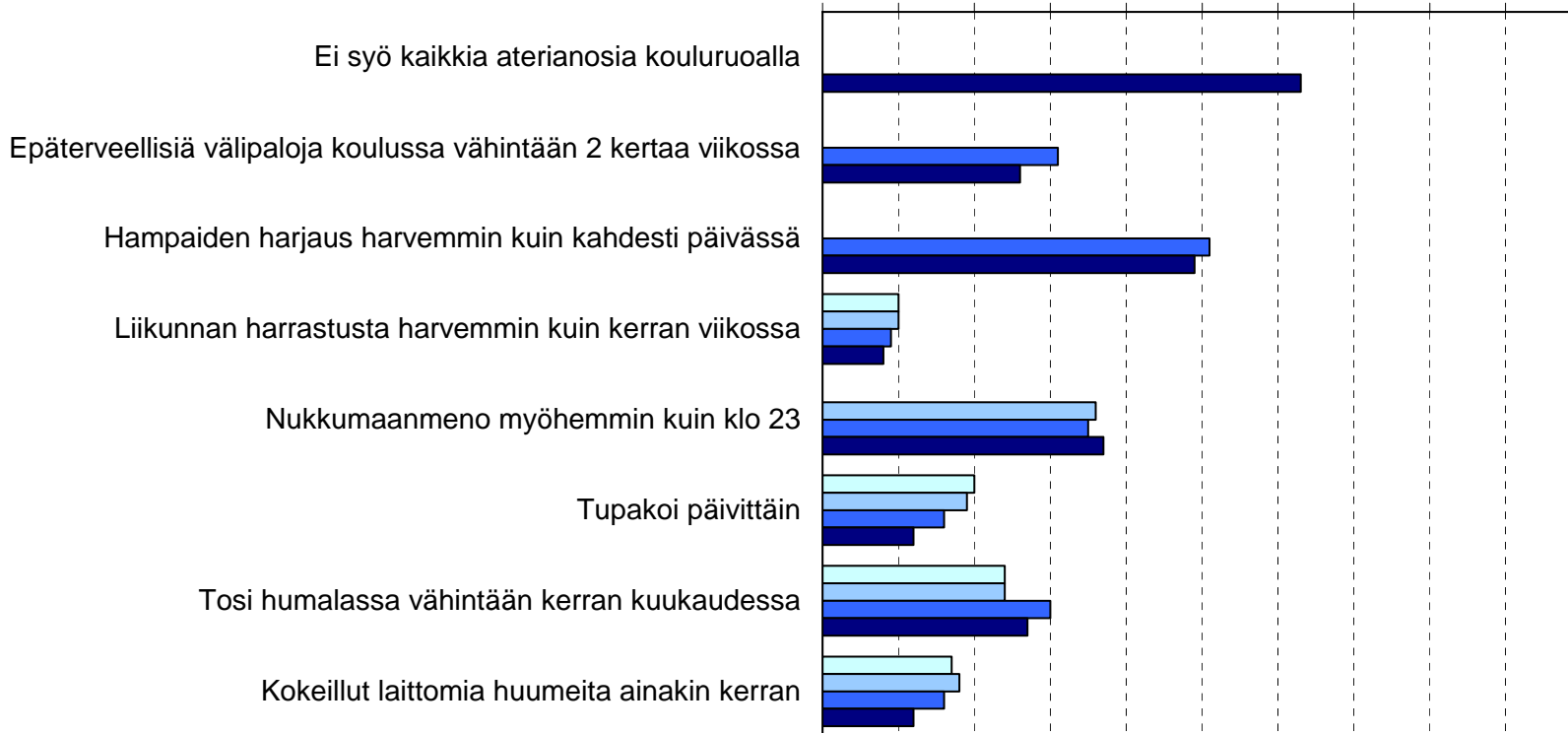
Stakes: Kouluterveyskysely

TERVEYSTOTTUMUKSET

Vakioidut prosenttiosuudet

Etelä-Suomen, Itä-Suomen ja Lapin läänit

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 %

2000 (n=27087) 2002 (n=28433) 2004 (n=28894) 2006 (n=29515)

Lukion 1. ja 2. vuosikurssin oppilaat

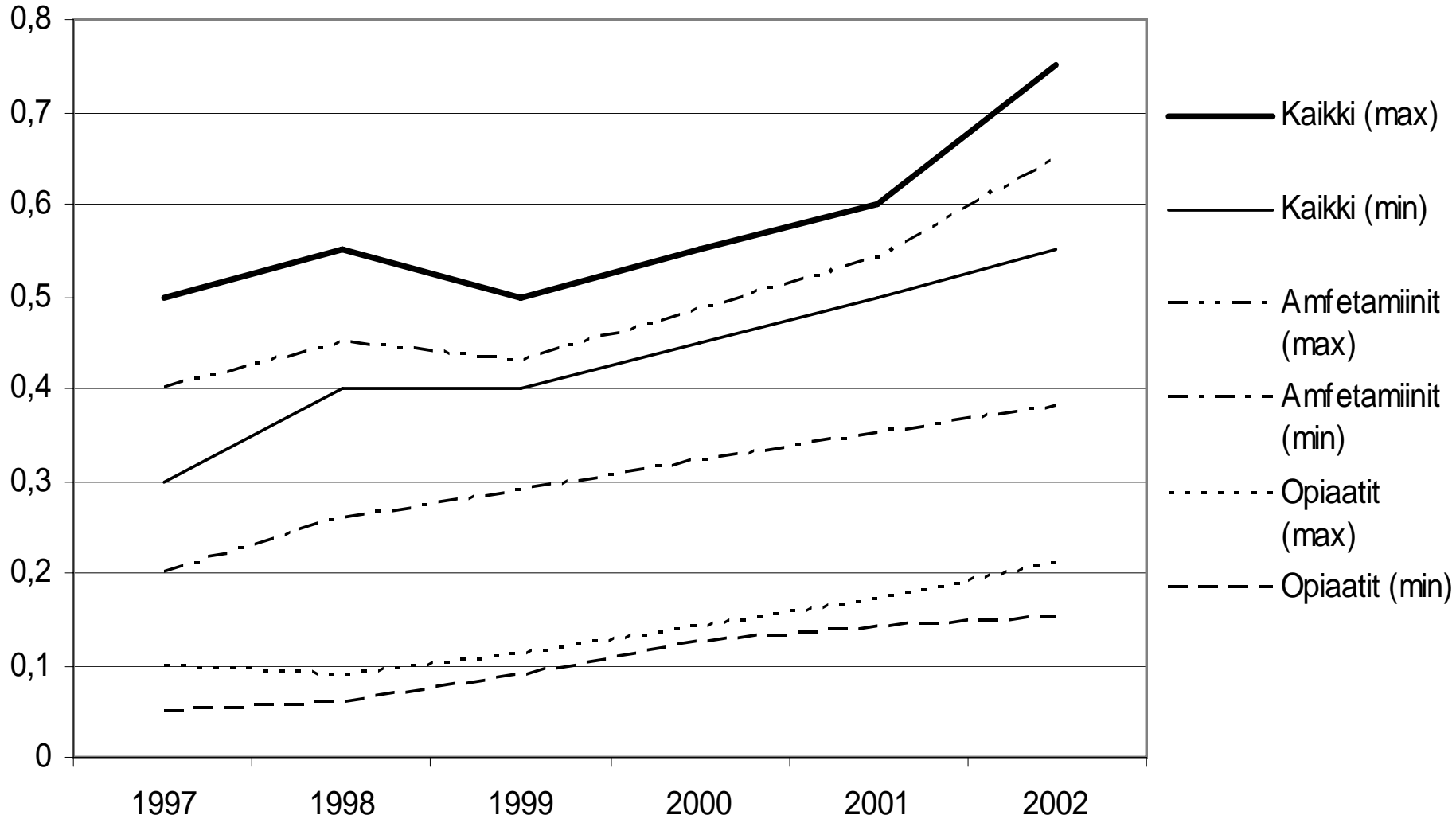
Stakes: Kouluterveyskysely

Ongelmiin johtava huumeiden käyttö

- **Stakesin päihdetutkimus/REITOX**
- **Vuosittain raportti**
 - **Huumetilanne 2006**
 - <http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Paihteet/reitox.htm>
- **Poimintoja**

Ongelmakäyttäjien osuus 15-55 -vuotiasta

% 15-55-vuotiaista

Taulukko 4. Amfetamiinien ja opiaattien ongelmakäyttäjien väestöosuudet (%) 1998–2002

	1998	1999	2001	2002
Kokonaisarvio	0,4 – 0,6	0,4 – 0,5	0,5 – 0,6	0,6 – 0,8
Miehet	0,5 – 0,7	0,5 – 0,7	0,6 – 0,7	0,8 – 1,0
Naiset	0,20–0,58	0,14–0,24	0,20–0,31	0,29–0,57
15–25-vuotiaat	0,7 – 1,1	0,7 – 1,0	0,8 – 1,0	0,9 – 1,3
26–35-vuotiaat	0,51–0,71	0,46–0,59	0,64–0,82	0,74–1,13
36–55-vuotiaat	0,14–0,25	0,19–0,46	0,22–0,36	0,25–0,50

Lähde: Huumehoidon tietojärjestelmä, STAKES.

Taulukko 3. Amfetamiinien ja opiaattien ongelmakäyttäjien määrän kehitys 1997–2002

	1997*	1998	1999	2001	2002
Kokonais- arvio	9 400– 14 700	11 500– 16 400	11 100– 14 000	13 700– 17 500	16 100– 21 100
Opiaatit*	1 500– 3 300	18 00– 2 700	2 500– 3 300	3 900– 4 900	4 200– 5 900
Amfeta- miini*	6 800– 11 600	7 600– 13 000	8 300– 12 400	10 100– 15 400	10 900– 18 500

* = tulos perustuu kolmen rekisterin tietoihin

Lähde: Huumehoidon tietojärjestelmä, STAKES.

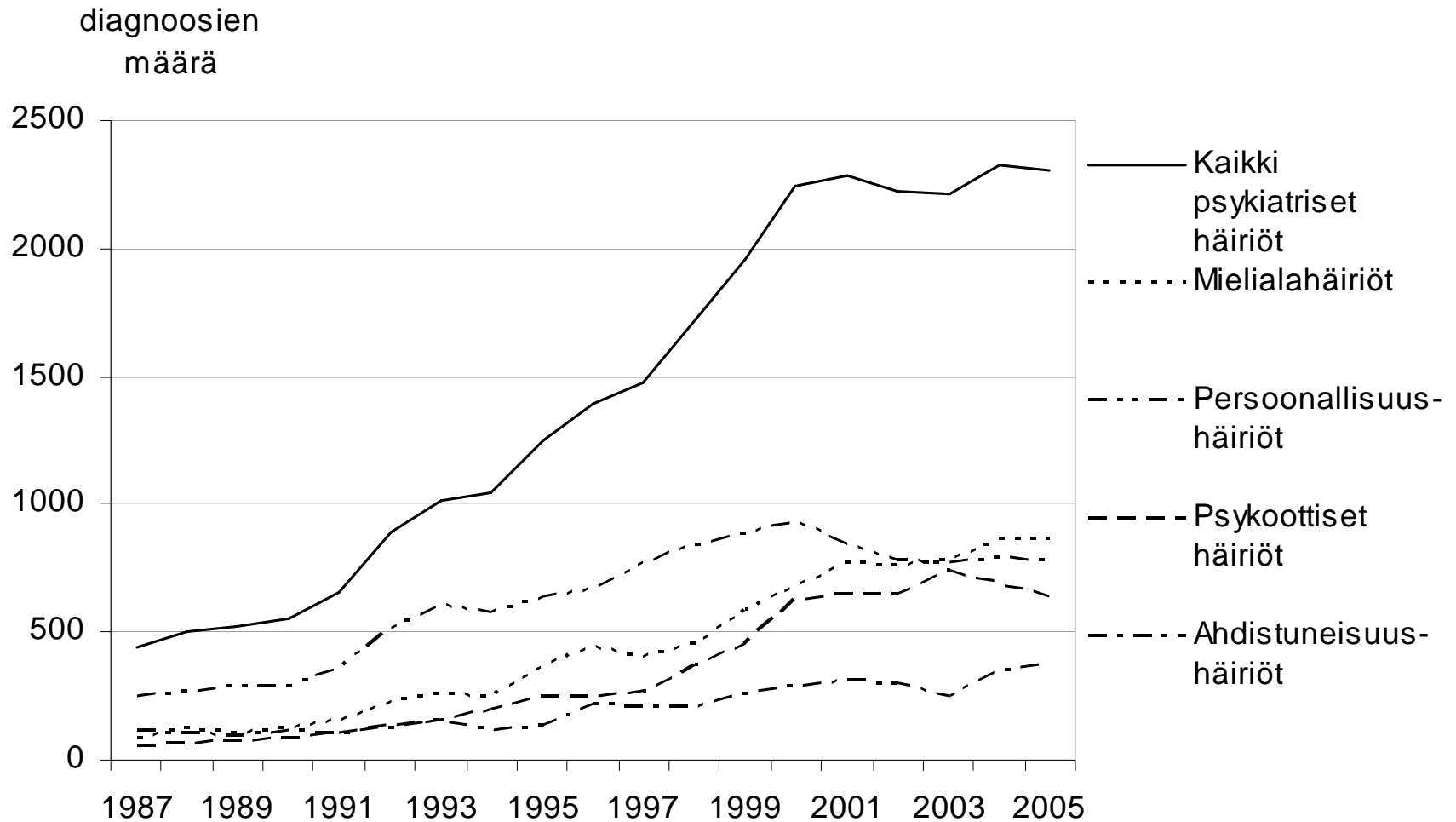
Taulukko 5. Huumausaineiden ja lääkeaineiden käytön vuoksi päihdehoitoon hakeutuneiden asiakkaiden ensisijainen ongelmapäihde vuosina 2000–2005, %

Päihderyhmä	Ensisijainen ongelmapäihde, %-osuus asiakkaista					
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Opiaatit	29	28	28	31	34	37
-heroiini	20	13	6	3	3	2
-buprenorfiini	7	12	20	24	27	29
Stimulantit	28	26	28	28	26	22
Kannabis	17	20	18	16	15	14
Alkoholi ja huume	18	19	20	19	18	19
Rauhoittavat lääkkeet	5	6	5	6	6	7

Lähde: Huumehoidon tietojärjestelmä, STAKES.

Terveyshaittoja - mielenterveys

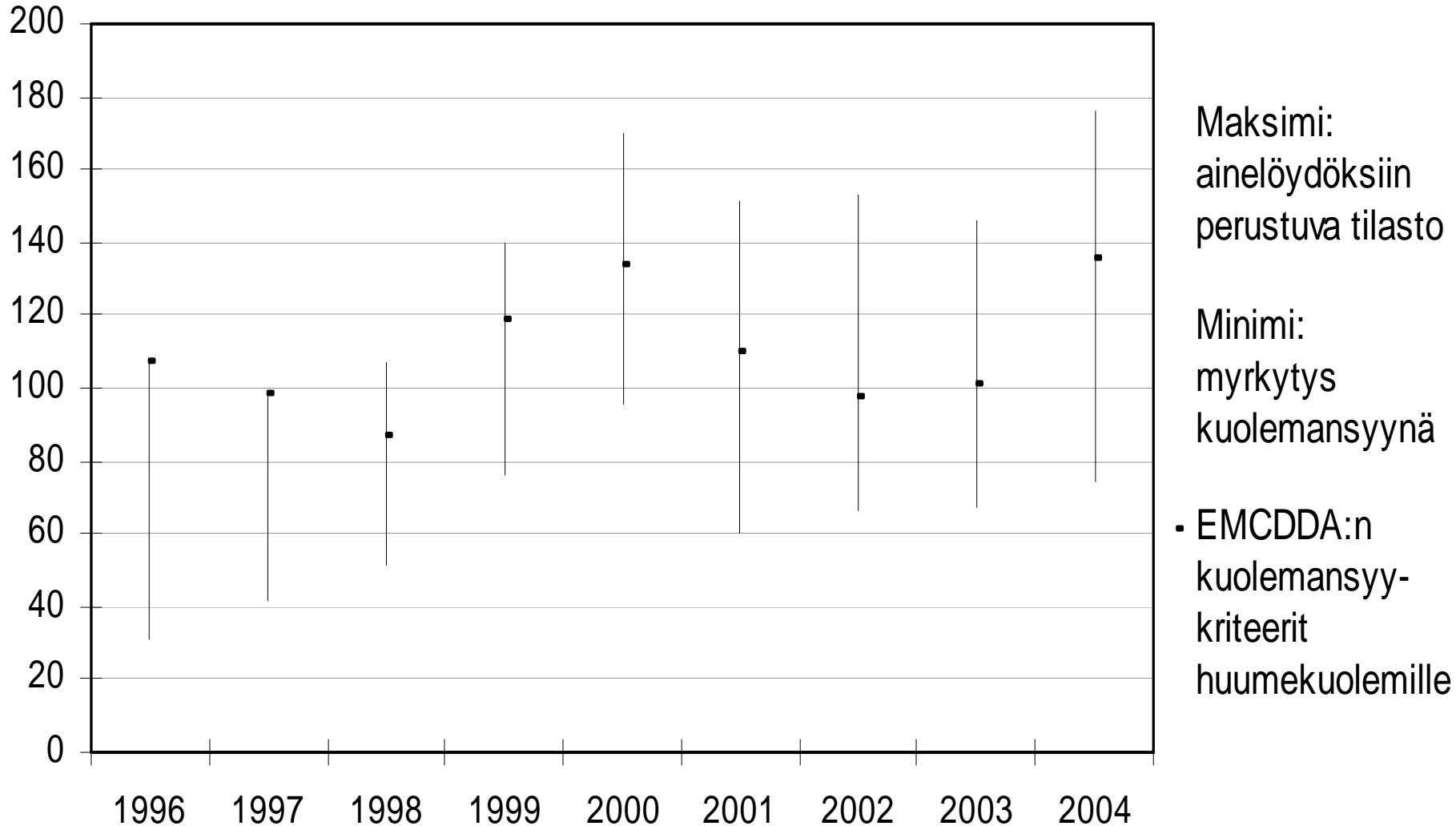
Kuvio 4. Huumausainediagnoosien kanssa yhdessä esiintyvät mielenterveyden häiriöiden diagnoosit sairaaloiden hoitoilmoitusten mukaan vuosina 1987–2005

•Lähde: Hoitoilmoitusrekisteri, STAKES.

KUOLEMAT

Kuvio 3. Huumausainekuolemat kuolemansyiden ja ainelöydösten perusteella 1995–2004

Sosiaaliset haitat

- Huostaanotot
- Huumerikokset
- Liikenne

Vanhempien päihteiden käyttö

Suomessa tehdään vuosittain arviolta

- **9 000 lasten huostaanottoa, joista arviolta**
- **76 % johtuu alkoholin käytöstä ja**
- **14 % vanhemman tai vanhempien huumausaineiden käytöstä.**

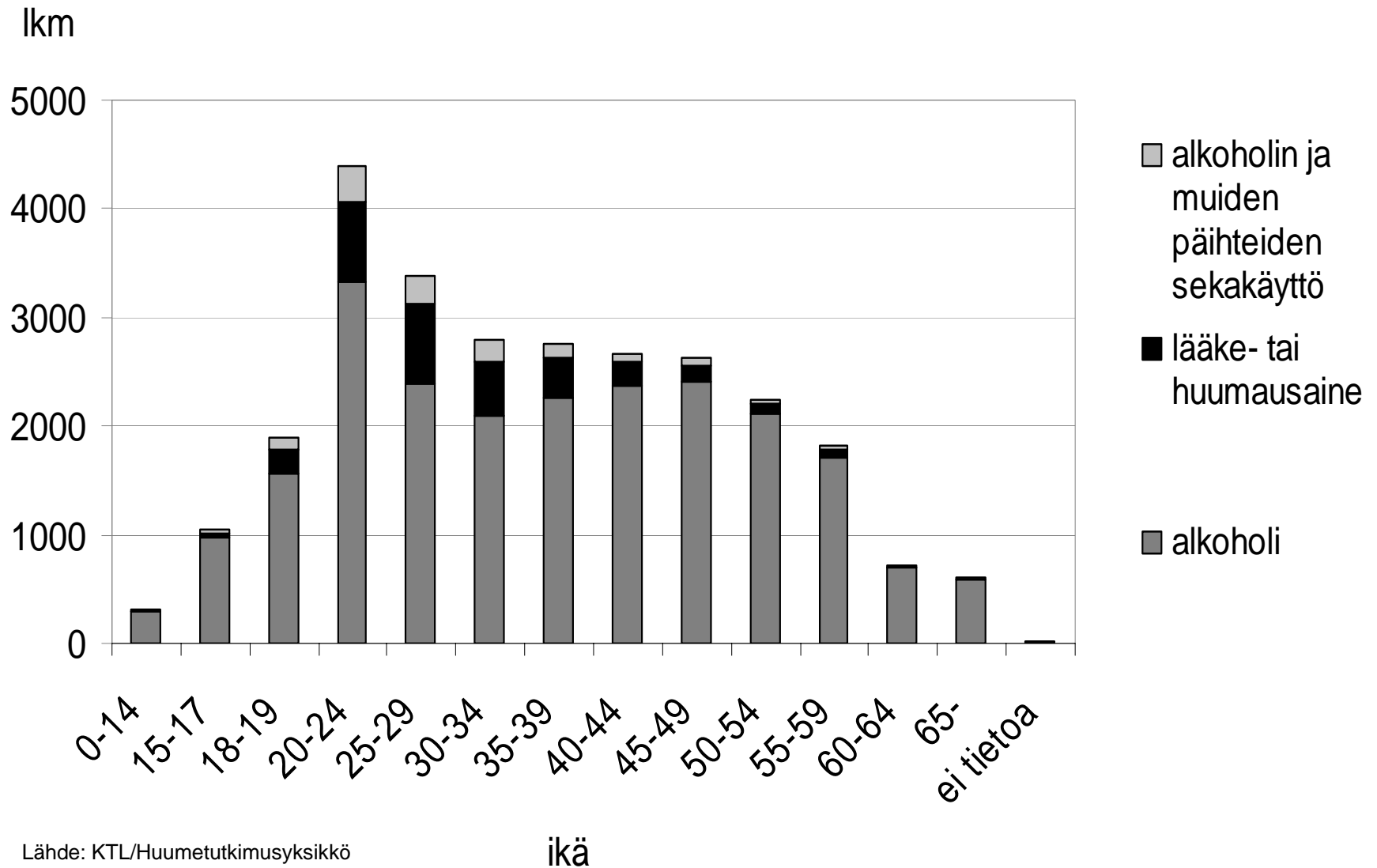
Taulukko 6. Poliisin ja tullin tietoon tulleet huumausainerikosilmoitukset vuosina 1999–2005

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Huumausainerikokset yhteensä	11 647	13 445	14 869	13 857	15 058	14 486	14 425
Huumausainerikos	10 701	12 687	12 092	5 821	5 202	4 672	4 589
Huumausaineiden käyttörikos			1 899	7 240	9 084	9 217	9 248
Törkeä huumausainerikos	958	741	859	760	742	582	561
Huumausainerikoksen valmistelu tai edistäminen	15	17	19	36	30	15	27

Huumeet liikenteessä

- **2005 rattijuopumukseen liittyvät tutkimuspyynnöt**
 - alkoholitutkimus 11 546.
 - epäiltyjä huumaus- ja lääkeaine 3 420
 - haitallisia aineita 88 %
 - laittomia huumausaineita 59 %
- **Huumaus- ja lääkeainetapausten määrä kasvussa 2003->**
 - "nollarajalain" voimaantumlon

Kuvio 11. Epäiltyjen päihdekuljettajien ikäjakauma vuonna 2005

Lähde: KTL/Huumeutkimusyksikkö

Päätelmiä

Huumekokeilut

- yleistyivät nopeasti 1990-luvulla
- **alkoivat vähentyä** noin 2000/2001
- samanaikaisesti vähenee nuorten tupakointi ja alkoholinkäyttö

Ongelmiin johtava käyttö

- vaikea tutkia, vain arvioita
- noin 1-2 % nuorista työikäisistä?
 - harvinaisempaa kuin vaikea masentuneisuus!
- yleistyy edelleen?

Kuka kokeilee, käyttää?

- **Erittäin harvinaista alle 14-vuotiaille**
 - lähes kaikki nuoremmat suhtautuvat kielteisesti
- **Voimakas yhteys**
 - tuttavapiiriin
 - **hakeutuminen** merkittävämpi kuin "paine"
 - oppimisvaikeuksiin
 - mielenterveysongelmiin
 - tupakointiin ja alkoholin käyttöön
- **Harvoin ensimmäinen pulma**
 - ongelmiin johtava käyttö siitä huolimatta itselle ja läheisille yllätyksenä - "**ongelma hiipii**"

Onko kaikki huumaavien aineiden kokeileminen/käyttö ongelmallista?

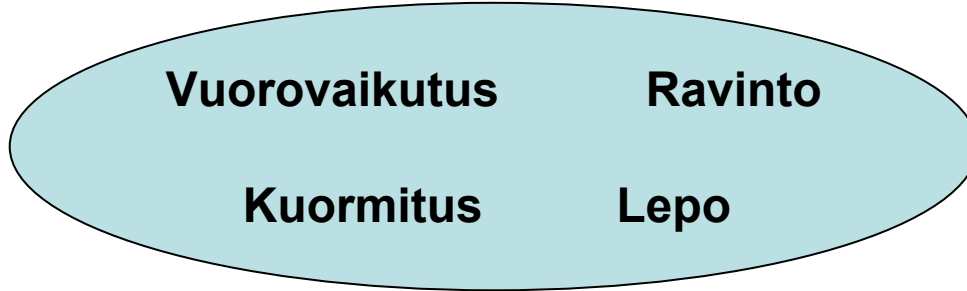
- **"Viihdekäyttö" vs. "ongelmakäyttö"**
- **Oleennaista tulkintamme hyvinvoinnista**
 - hyväksymekö tunteiden/mielialan kemiallisen muuntelun
- **Mitä tämä tarkoittaa?**

Hyvinvointi rakentuu "systemissä"

Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, geeniperimä

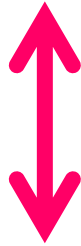
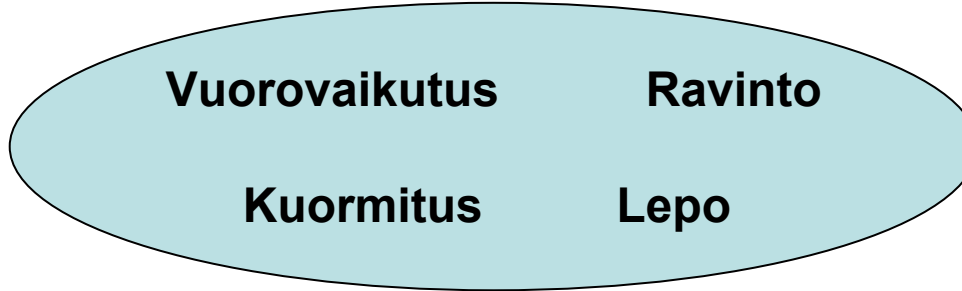
Hyvinvointi rakentuu "systemeissa"

Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, geeniperimä

Hyvinvointi rakentuu "systemissä"

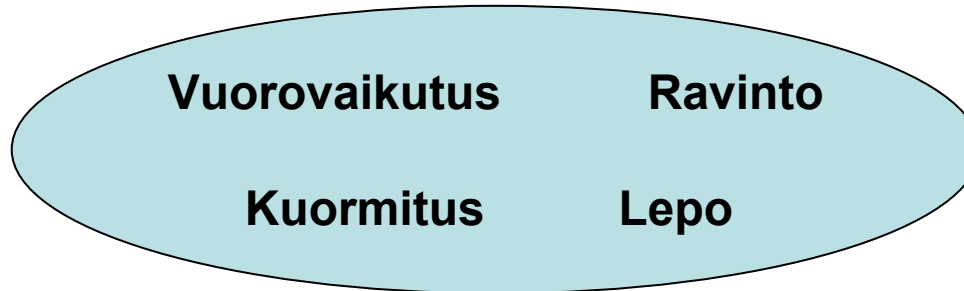
Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, geeniperimä

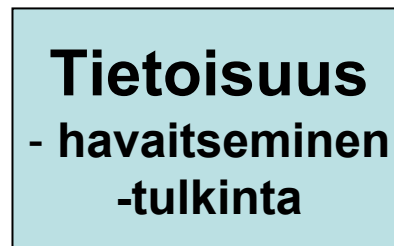
**Mielen ja elimistön
viestit**

Hyvinvointi rakentuu "systemissä"

Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, geeniperimä

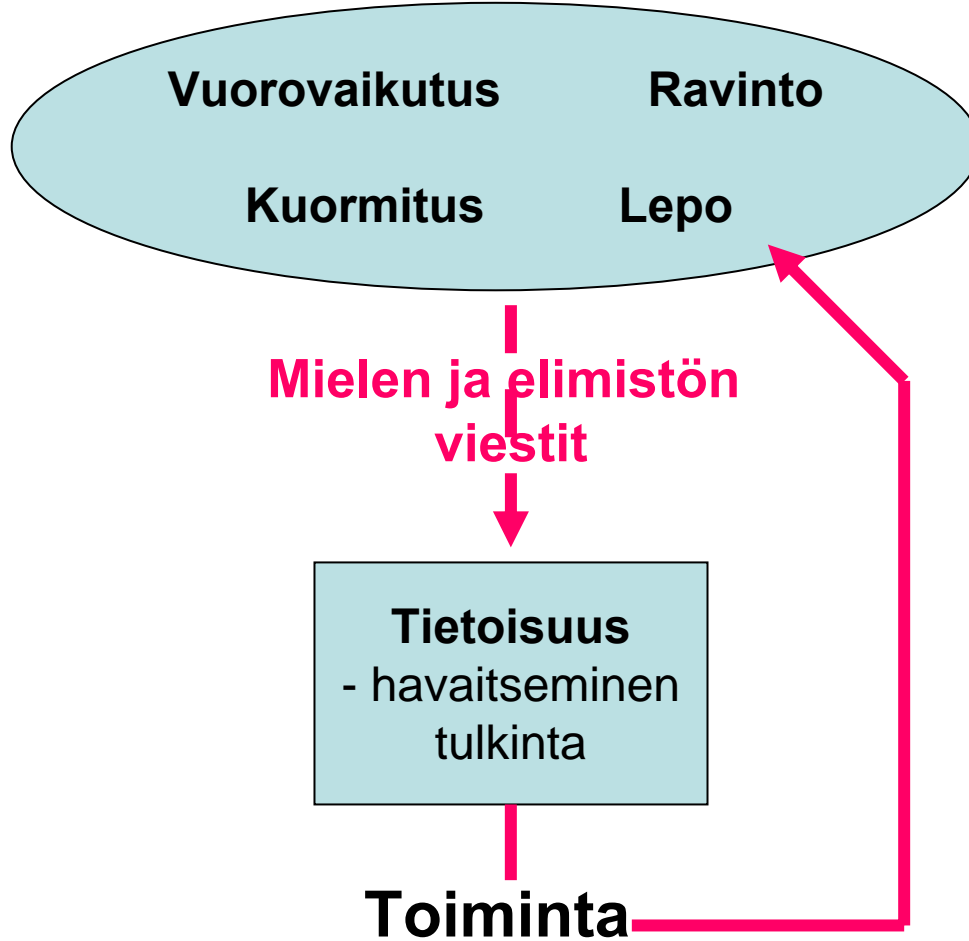
**Mielen ja elimistön
viestit**

Toiminta

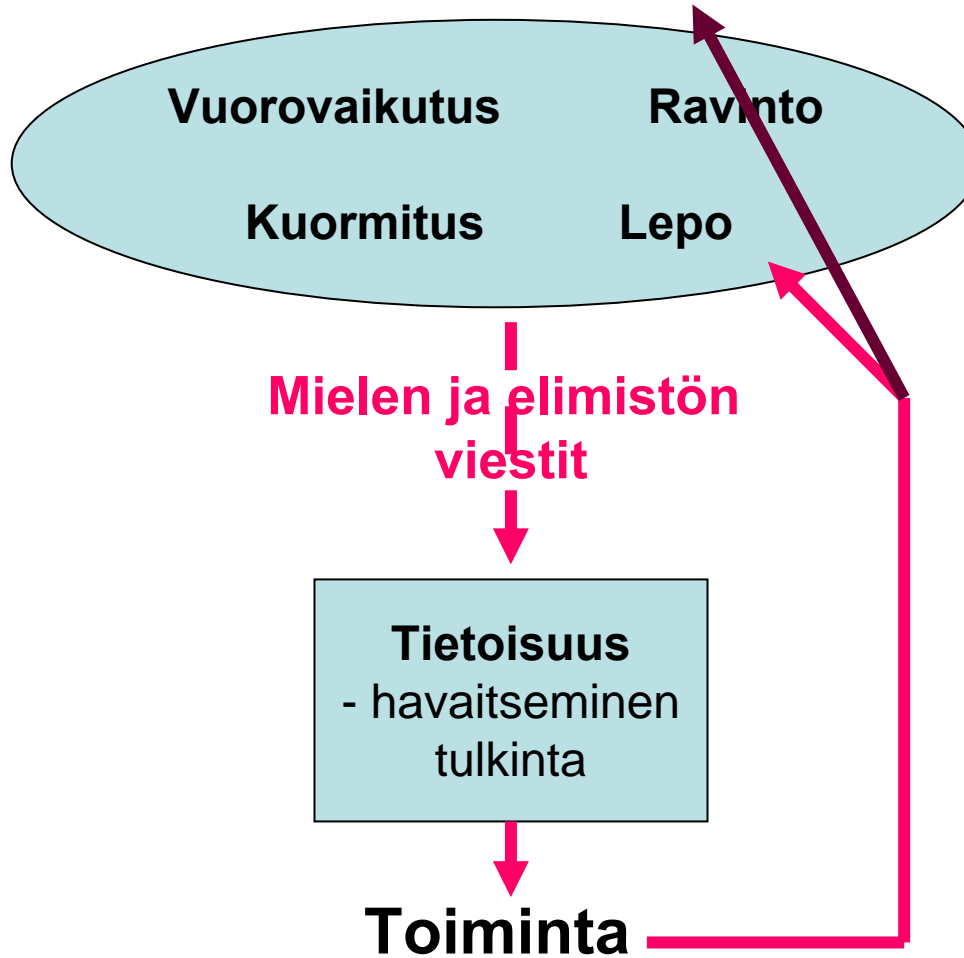
Hyvinvointi rakentuu "systemeissa"

Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, geeniperimä

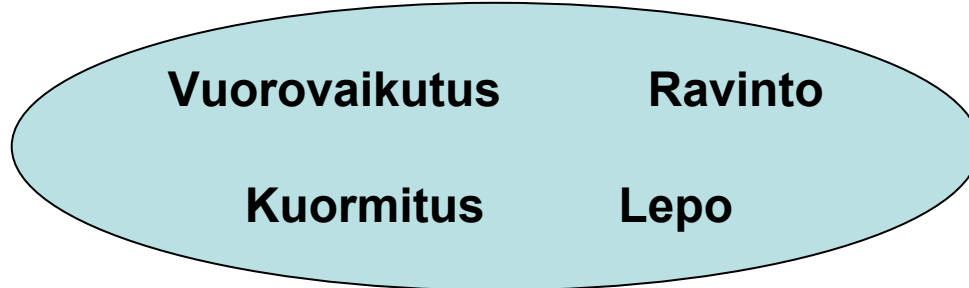
Hyvinvointi rakentuu "systemissä"

Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, geeniperimä

Hyvinvointi rakentuu "systemissä"

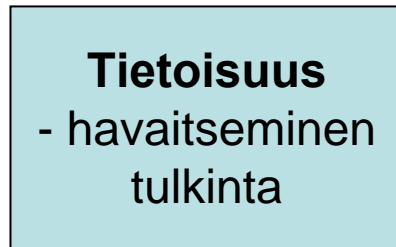
Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, geeniperimä

Mielen ja elimistön viestit

**Tunteiden/
mielialan
kemiallinen
muuntelu**

*Päihteet,
tupakointi,
piristeet,
mieliala-lääkkeet*

Toiminta

Olennaista

- **Mielen ja kehon lähettämien viestien**
 - havaitseminen
 - tunnistaminen
 - tulkitseminen ja
 - tästä virittyvä toiminta
 - **Suuntautuuko toiminta**
 - hyvinvointisysteemin vahvistamiseen vai
 - tunteiden ja mielialan kemialliseen muunteluun
- > HYVINVOINTIOPPIMINEN**

Hyvinvointioppiminen

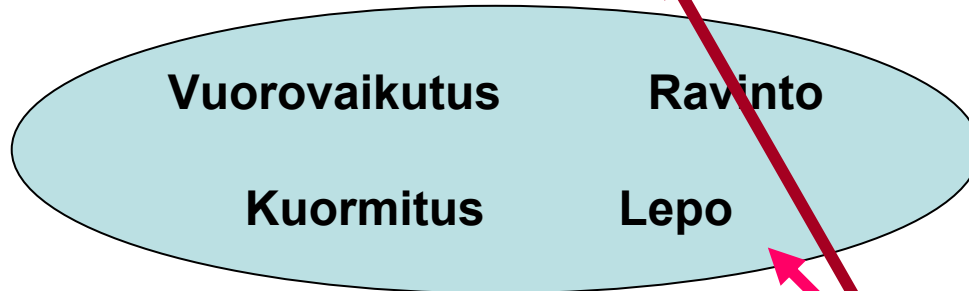
- **Hyvinvointia opitaan samalla tavalla kuin lukemista ja laskemista**
 - myös pahoinvointia "opitaan"!
- **Oppiminen on yksilöllistä ja yhteisöllistä**
 - lapsi oppii, vanhemmat oppivat, perhe oppii yhdessä

Hyvinvointioppimisen keskeiset teemat

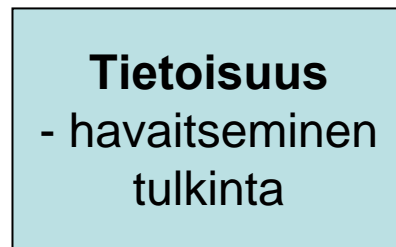
- Puhuminen/vuorovaikutus
- Liikkuminen
- Arjen rytmit, lepo, ruokailu, yms.
- Elimistön ja mielen viestit ja niiden tulkinta
 - myös tunteiden ja mielialan kemiallinen manipulointi opitaan!
- Kriittiset vaiheet varhais- ja keskilapsuudessa,
 - jatkuu koko elämän

Hyvinvointi rakentuu "systemissä"

Fyysinen ja sosiaalinen ympäristö, geeniperimä

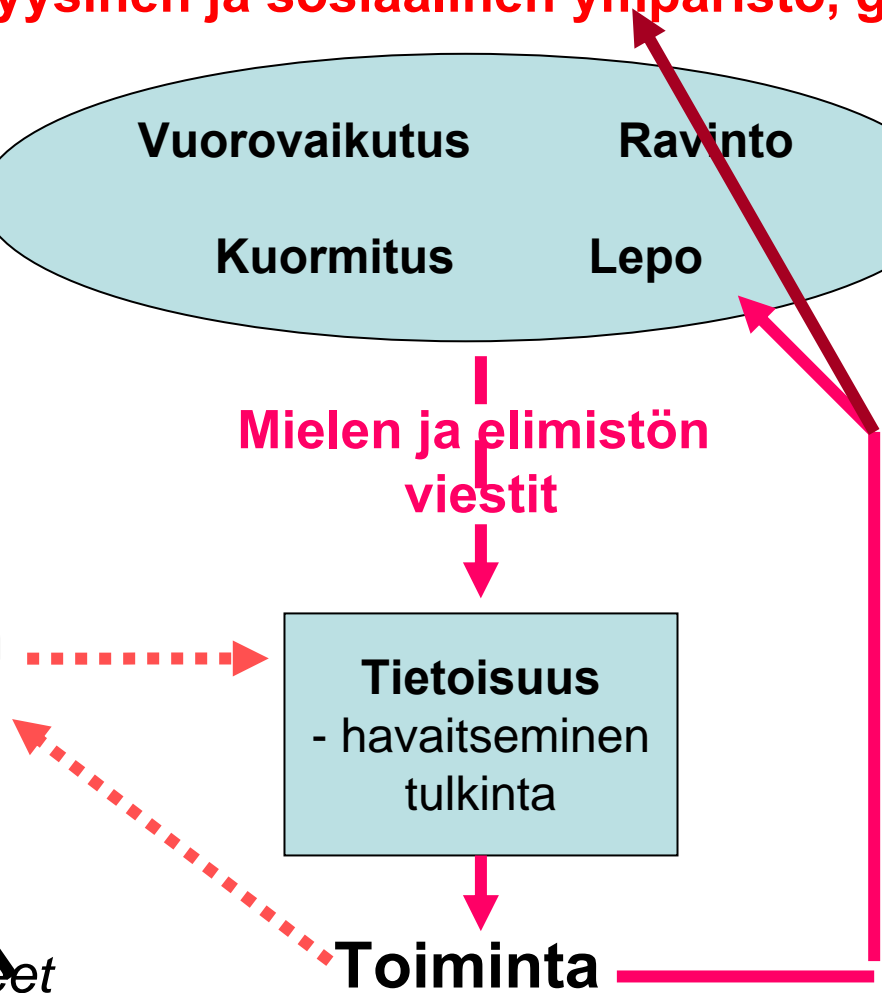

Mielen ja elimistön
viestit

Toiminta

~~Tunteiden/
mielialan
kemiallinen
muuntelu~~
*Päihteet,
tupakointi,
pisteet,
mieliala-lääkkeet*

Ydinkysymys:

Onko mahdollista elää hyvä ja onnellinen elämä ilman tunteiden ja mielialan kemiallista muuntelua?

- **Vastauksemme tähän kysymykseen ratkaisee, onko huumeeton huomen realistinen tavoite!**
 - onko se aidosti tavoitteenamme lastemme "hyvinvointiopetuksessa"?

Mitä pitäisi tehdä?

Pari ajatusta lopuksi

- **Tukea ja hoitoa heti kun sitä kysytään**
 - hyvä hoito on tehokasta ehkäisyä
- **Ei yksittäisiä tapahtumia**
 - "Guruluennot" haitallisia ilman jatkokäsittelyä!
- **Suoraan lapsiin ja nuoriin kohdistunut toiminta osoittautunut yksinään tehottomaksi**
 - **Lasten auttamiseksi aikuisten muututtava**
 - **Ammattilaisille "Professionaalinen asenne"**

Huumeeton huomina on realistinen tavoita

- **samalla tavalla kuin**
- **maailmanrauha tai**
- **oikeudenmukaisuus**

**Inhimillisesti tärkeitä päämääriä, joihin
kaikkien meidän tulisi yhteisesti pyrkiä,
silloinkin kun tuntuvat olevan kovin
etäällä**

Kiitos mielenkiinnosta!